

O, iki faşizmə qarşı savaşmışdı

78 yaşında ermənilərin qurbanına çevrilən Kazım Məmmədovun həyat hekayəsi

Azərbaycan xalqı faşizm təhlükəsinin dünyanın başını aldığı ilk zamanlardan mübarizəyə qalxıb. Sözün əsl mənasında İkinci Dünya müharibəsində yaşlısından gəncinə, qadınından uşağına qədər hər kəs müsəlləh əsgərə çevrilib.

İkinci Dünya müharibəsində xalqımız 600 min oğul və qızını ön cəbhəyə yola salıb, Azərbaycan diviziyaları Qafqazdan Berlinədək başdan-başa qəhrəmanlıqlarla dolu döyüş yolu keçiblər. Yüzlərlə həmyerlimiz partizan dəstələrinin tərkibində faşizmə qarşı uğurlu mübarizə aparıb. Həzi Aslanov, Mehdi Hüseynzadə, Aliyə Rüstəm-bəyova kimi minlərlə igid Azərbaycan övladının şücaətləri bu gün də dillərdə dastandır.

Bu tarixi qələbənin qazanılması uğrunda düşmənlə çarpışan igid oğul və qızlarımızdan 300 mindən çoxu döyüşlərdə qəhrəmanlıqla həlak olub.

Müharibə zamanı göstərdikləri igidliyə görə Azərbaycanın 130-dan çox nümayəndəsi Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüş, 170 mindən artıq əsgər və zabitimiz müxtəlif orden və medallarla təltif edilib.

"Qırmızı bayraq" ordeni ilə təltif olunub

Alman faşizminə qarşı qəhrəmanlıqla savaşan igid azərbaycanlı oğullardan biri də 1915-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Sınıqkilsə kəndində (indi Hacı-kənd) doğulan Kazım Bağır oğlu Məmmədov olub. 16 may 1941-ci ildən etibarən ordu sıralarına qatılıb. İkinci Dünya müharibəsinin sonuna qədər döyüşlərdə iştirak edən baş serjant K.Məmmədov Əlahiddə Sahil Ordusunun 12-ci Qvardiya atıcı alayında, 166-cı atıcı diviziyasında kəşfiyyatçı vəzifəsində xidmət edib.

O, Tula, Qomel, Brest, Pskov, Vil-nüs və digər şəhərlərin müdafiəsində iştirak edib. 1943-cü ilin iyununda ağır yaralansa da, müalicədən sonra döyüş bölgəsinə qayıdıb. 23 aprel 1945-ci ildən Qafqaz eskadronunun tərkibində xidmət etməyə başlayıb. Kazım Məmmədov döyüşlərdə şəxsi şücaəti ilə seçildiyinə görə "Qırmızı ulduz" ordeninə layiq görülmüş. Eyni zamanda o, "İgidliyə görə", "Döyüş xidmətlərinə görə", "Stalinqraddın müdafiəsinə görə", "Varşavanın azadlığına görə" "1941-1945-ci il müharibəsində Almaniyə üzərində qələbəyə görə" medalları ilə təltif edilib. Müharibənin sonuna qədər igidliklə döyüşən Kazım Məmmədov qalib döyüşçü kimi Reyxstaqın divarına imzasını atıb.

Müharibə bitdikdən sonra - 1946-cı ildə 31 yaşında Kəlbəcərə qayıdan Kazım Məmmədov doğulduğu rayonda bir müddət müxtəlif vəzifələrdə, daha sonra isə kənd sovetinin sədri kimi fəaliyyət göstərməyə başlayıb.

Ürəyində alman faşizminə qalib gəlməyin böyük qürurunu daşıyan və köhnə Azərbaycan kişilərindən olan qədd-qamətli, zabitəli, hökmlü, sözün əsl mənasında yeri-yerindən silkələnən Kazım Məmmədov daha bilməyib ki, zalım fəlakət onu qarşıda daha amansız, daha qəddar faşizmlə qarşılaşmağa hazırlayır - erməni faşizmi ilə...

Girov düşdüğü o məşum an...

Baxanda qəzəb və kədər hissindən az qala ürəyimizin partlayacağı bir videogörüntü var internet şəbəkələrində. Həmin görüntüdə 1993-cü ildə erməni quldurlarının kəlbəcərli mülki şəxsləri girov götürmə anları əks olunub. Terrorçu əsl xislətini əks etdirdiyi kimi, "tülkü" ləqəbli və artıq cəhənnəmə vəsil edilmiş Monte Melkonyan da var həmin videoda. Təpədən-dırnağa silahlanmış erməni faşistləri səşucaldıcı ilə kəlbəcərlilərə rayonu tərk etmək üçün 10 saat vaxt verdiklərini deyərək, günahsız insanları düşürdükləri bu faciəvi vəziyyəti həyasızlıqla ələ salırlar. Videoda görünür ki, sonra erməni qatilləri əlində ağ bayraq qaldıraraq onlara yaxınlaşan azərbaycanlı yaşlı qadını,

eyni zamanda macal tapıb rayonu zamanında tərk etməyi bacarmayan 78 yaşlı kişini - yuxarıda haqqında bəhs etdiyimiz və atamın əmisi olan Kazım Məmmədovu girov götürürlər.

Elə erməni vəhşilərinin əlinə keçdiyi həmin andan etibarən digər girovluqda olan soydaşlarımız kimi, Kazım Məmmədovun da bu dünyadakı cəhənnəm həyatı başlayır...

6 aylıq erməni girovluğundan sonra ölkəmizə qayıdanda Kazım əmini heç doğmaları da tanıya bilmədi. Zavallı yaşlını o qədər ac saxlamış, işgəncə, əzab vermişdilər ki, qurucu sümükləri qalmışdı, nə yeri-yerini bilirdi, nə danışa... İki Dərin çuxura düşmüş gözləri isə şüşə kimi idi və boşluğa zillənmişdi. Sanki onlar canlı insana yox, ölüyə məxsus idilər...

Girovluqdan azad olunduğu 1993-cü ilin oktyabrından 1995-ci ilə - vəfatına qədər Kazım əmiyə gah Tərtərdəki, gah Qazaxdakı qardaşı uşaqları baxdılar.

Həmin dövrdə bir müddət də bizdə - Qobustan rayonunda müvəqqəti məskunlaşdığımız evdə qalan Kazım əminin necə dəhşətli əzablar çəkdiyinə uşaq yaşlarımda gözlərimlə şahid oldum.

Dəhşətli işgəncələr, tükürpərdici xatirələr...

Qansız ermənilər ac saxladıkları, işgəncəyə məruz qoyduqları Kazım Məmmədovu girovluqdan azad edəndə də murdar xislətlərinə xas davranaraq onun qanına benzin vurmuşdular.

O, girovluqda gördüyü bütün bu zülmə görə ağlına da itirmişdi, gecəgündüz qorxu ilə qışqırır, yatmaq nədir, bilmirdi. Arada 5-10 dəqiqəlik hafizəsi, huşu yerinə gələndə isə ermənilərin həm ona, həm də Kəlbəcərdən və digər işğal edilmiş rayonlarımızdan girov götürülmüş azərbaycanlılara verdikləri dəhşətli işgəncələrdən danışır: "Bir gün girovluqda olan say-seçmə gənc oğlanlarımızdan 10 nəfərini yığib gözlərimizin qarşısında torpağa uzatdılar. Sonra isə tankla diri-diri üzərlərindən keçdilər..."

Həmin zaman onunla birgə girovluqda olmuş şəxslər sonradan danışır ki, erməni qatillər girovlarımızı döyündə, işgəncə verəndə, təhqir edəndə Kazım əmi onların bu vəhşiliyinə səsiz qalmamış, heç nədən çəkinməyərək bu qaniçənlərə layiq olduqları sözləri demiş, əsası ilə vurmuş. Buna görə də erməni vəhşiləri avtomatın qundağı ilə yaşlı kişinin başına vurub və ağzındakı qızıl dişləri də bu üsulla tökərək götürmüşdülər...

"İkinci Dünya müharibəsində alman faşizminin qəddar üzünü görmüşdüm, amma 6 aylıq erməni girovluğunda yaşadıklarım, şahid olduqlarımdan anladım ki, dünyada erməni faşizmindən

amansız, qansız faşizm yoxdur. Onlar faşist də deyillər, elə bil insan cildinə girmiş iblisdir..."

Bu ifadə də erməni faşizminin qurbanına çevrilərək ruhi və fiziki sağlamlığını itirən, ölüm həddinə çatdırılan Kazım əminin huşunun özünə qayıtdığı qiymətli dəqiqələrdə anlatdığı qəndürən gerçəkliklərdən biridir...

Erməni vəhşiliyi nəticəsində düşər olduğu xəstəliklərə, dəhşətli ağrı və əzablara tab gətirməyən Kazım əmi 1995-ci ildə bu həyata əbədi olaraq gözlərini yumdu.

Görünür, bu da amansız taleyin ironiyasıdır ki, 1941-1945-ci il müharibəsində dünyanın alman faşizmindən qurtulması uğrunda igidliklə döyüşən, "Qırmızı bayraq" ordeninə layiq görülmüş Kazım Bağır oğlu Məmmədov özü ömrünün ixtiyar çağında erməni faşizminin qurbanına çevrildi...

"Dəmir yumruq" erməni faşizminin başını əzdi

Erməni qatillərin İkinci Dünya müharibəsində alman faşizminə qarşı vurmuş insanlarımızı xüsusi qəddarlıq nümayiş etdirmələri ilə bağlı çoxsaylı nümunə var. Onlardan biri də Kəlbəcərdə 18 aprel 1993-cü ildə törətdikləri Başlıbel qətləmini zamanı kəhəda yaxaladıqları əslən Laçından olan 70 yaşlı Hüseyn adlı kişini məhz II Dünya müharibəsi veteranı olduğunu eşitdikdən sonra aparıb kənddə diri-diri yandırmalarıdır...

Əslində, erməni faşist Qaregin Njdenin qanından olanlardan bundan artıq nə gözləyəsən ki...

O da təsadüfi deyil ki, faşist Njdeyə Ermənistanın paytaxtı İrəvanda abidə qoyulub, adı küçələrə verilib... Həmçinin ermənilər bu qaniçən haqqında filmlər çəkərək digər ölkələrdə yayımlamağa cəhd edirlər...

Bu gün faşizm üzərində çalınan tarixi Qələbədən 80 il ötür. 1941-1945-ci illər ərzində həm ön, həm də arxa cəbhədə misilsiz qəhrəmanlıq və fədakarlıq göstərərək faşizm üzərində qələbənin əldə olunmasına böyük töhfələr verən Azərbaycan xalqı da 9 May - Qələbə Günü bayramı kimi qeyd edir.

44 günlük Vətən müharibəsindəki parlaq qələbədən sonrakı 5 ildə isə biz 9 May Günü həm də 2020-ci ildə qazandığımız parlaq Şuşa Zəfəri və 2023-cü ildə keçirilən 23 saatlıq antiterror tədbirləri sayəsində "dəmir yumruq"la erməni faşizminin başını əzməyimizin qürur hissi ilə böyük coşqu və təntənə ilə keçiririk.

Əminik ki, qisasları alındığı, qanları yerdə qalmadığı üçün torpaqlarımızın azadlığı uğrunda qurban getmiş bütün vətən övladlarımızın da ruhu artıq şadırd.

*YasəməN QƏNƏTQIZI,
"Azərbaycan"*